

BELGESEL YAPIMCILARI İÇİN ETİK GÜVENCE

Şükran Demiralp (benekdum@yahoo.com) tarafından hazırlanmıştır.

Geçmişten gelen bilgi ve deneyimlerle birlikte günümüzde yaşananlar bizleri çok daha iyi, güzel ve doğruya yönlendirecek şekilde değerlendirilebilir. Bu konuda "belgeseller" yol göstericiler olabilir.

"Belgesel film" ne demektir? Adı üstünde, kurgusu belgelere dayanan filmidir. Kurgunun "o kişi", "o konu" ile ilgili gözden kaçmış önemli bir yanı, gerçeği, yanlışlığı, kişisel algı farklılığını vb. göz önüne sermesi, toplumda varolan kalıpları sorgulayabilecek farklı bir bakış açısı getirmesi beklenir. Bu yoruma göre kurgulayan kişi(ler)den;

1. **Nesnel değerlendirebilme yeteneği**; bilimsel çalışma yöntemine bağlı kalması,
2. **Etik değerlerinin olması ve/ya ne pahasına olursa olsun toplumda dikkat çekme, reyting toplama dürtüsünün olmaması**,
3. **Ve her yaştaki geniş kitlelere nasıl bir iz bırakabileceğinin analizini yapabilmesi** beklenmelidir.

Belgesel taraf tutmadan, olayları çarpıtmadan insanların [sorgulayabilmelerini](http://bit.ly/XWGjWK) (<http://bit.ly/XWGjWK>) tetikleyebilmenin bir sanatı olabilir. Bu noktada bilimin mutlak doğrusunun olmadığı, mevcut bilgilerin "bir süreliğine" olduğu, her an yanlışlanabileceği vurgusu kaçınılmazdır.

Kişilerle ilgili belgeseller nasıl yapılabilir? Her birimiz ayrı birer bireyiz! Kişisel davranışsal boyutlarımız farklı. Örneğin, Van Gogh'un (<http://bit.ly/YRPjQ7>) dahi bir sanatçı olması kulağını kesmesini haklı çıkaramaz, kulak kesme o'nun hastalıklı yanının yansıması iken, bizim için ders alınacak yön, bu hastalıklı yanına rağmen/belki de [sayesinde](http://bit.ly/VZo59h) (<http://bit.ly/VZo59h>) ortaya koyduğu eserler, yani "üretici" yanının baskın olmasıdır. Kurt Gödel (<http://bit.ly/XWGWJi>) dahi bir matematikçi olduğu halde, zehirlenme korkusu ile yemeden içmeden kesilip 30 kilonun altına düşerek ölmesi [matematikteki dehasını yok edemez](http://bit.ly/XJX3oa) (<http://bit.ly/XJX3oa>). Vurgulanan da matematikte yaptığı (<http://bit.ly/XJX3oa>). Bir dehanın takıntıya yenik düşmesi değil! Belgesel madalyonun iki yüzünü gösterirken, rol-model olabilecek olumsuzlukları vurgulayarak ön plana çıkarmamalıdır.

Dolayısıyla belgesel bütünü parçalayıp, bazı parçaları atıp diğer *bazı parçalardan* yeni bir şey elde etmek olamaz. Böyle bir parçalayıp işine geleni seçme, diğerlerini yok etme, parçalayıp birleştirenin kendi kurgusu olan hayali başka kişilere/olaylara dönüşür; var olan gerçekten uzaklaşır! Dolayısıyla kişilere zarar verir ve olayların yanlış yorumlanmalarına neden olur.

Belgesel yapım süresi belli değerleri ezip geçmeden "gerçekleri" yansıtmaya çalışırken, sadece kaydeden bir izleyici olmanın ötesine geçebilmeyi de gerektirebilir. İster istemez belgeselin kurgusuna dahil olabilirsiniz.

Belgesel fotoğrafçısı Kevin Carter'ın deneyimi (<http://bit.ly/m8bdSP>) tam bu konu ile ilgilidir.

Kıscacası belgesel, kişisel, kurumsal, toplumsal ve toplumlar arası **Sorun Çözme Kabiliyeti**'ni (<http://bit.ly/10oDtMN>) yükseltebilecek "değerler" (<http://bit.ly/14DGgpM>) üretebilmelidir.

Bu konuda belgesel yapımcılarına yardımcı olmak üzere hazırlanmış taahhüt:

- 1. Bilimsel yöntemin “doğruların mutlak olmadığı, her an yanlışlanabildiği” ilkesinden hareket ederek insanları tek doğrulara koşullamayacağıma,**
 - 2. Para, popülerlik, reyting kaygılarıyla hareket etmeyeceğime,**
 - 3. Olayları aktarırken “bütüncül” yaklaşımlardan ayrılmayacağıma; bölücülük vb. konulara hizmet etmeyeceğime,**
 - 4. Kişilerin farklılıklarının anlaşılmasına yardımcı olacağıma,**
 - 5. Kişilerin duyarlı olduğu konuları ince ince anlayarak onlara zarar vermemek için, sorgulama adına doğal koşulları zorlamayacağıma,**
 - 6. Her kişinin ayrı bir kişi olduğunu asla unutmayacağıma,**
 - 7. Kişiyi zarar verdiğimi anladığım anda kurgumu değiştirebileceğime,**
- Bağlı bulunduğum değerler üzerinden taahhüt ederim.**